

gicae 10: 40-42.

Vappula, N.A., Kanervo, V. & Hämäläinen, M. 1978. Asuntojen, varastojen ja muiden sisätilojen tuhoeläimet. – Tuhoeläintutkimuslaitoksen tiedote N:o 1. Maatalouden

Tutkimuskeskus, Vantaa.

Åkerlund, M. 1991. Ängrar – finns dom Ö? Om skadeinsekter i museer och magasin. – Svenska museiföreningen i samarbete med naturhistoriska riksmuseet, Uppsala.

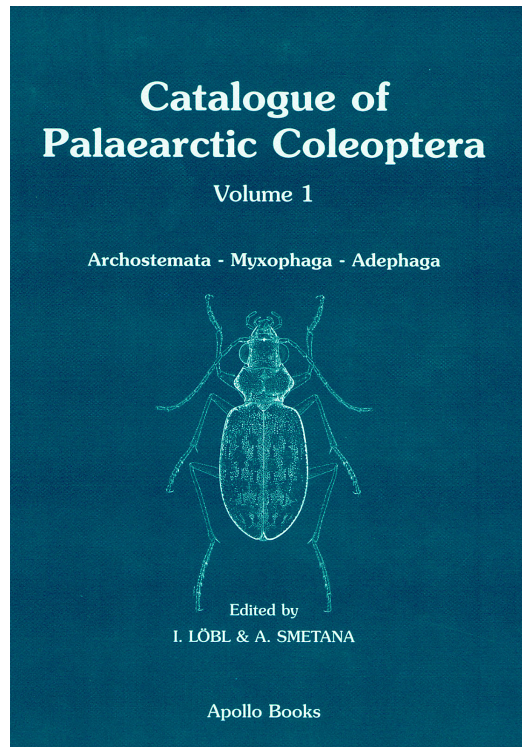
En milstolpe i skalbaggstaxonomi

Löbl & A. Smetana (red.). 2003. *Catalogue of Palaearctic Coleoptera, Volume 1. Archostemata – Myxophaga – Adephaga. I*. Utgiven av Apollo Books, DK-5771 Stenstrup, Danmark. 24 x 17 cm, 819 s. Inbunden. ISBN 87-88757-73-0. Pris: DKK 900. Vid prenumeration på hela serien erhålls 10% rabatt.

Med denna massiva tegelsten inleds en oerhört ambitiös satsning – en katalog tänkt att omfatta hela skalbaggsfaunan i den palearktiska regionen. Med Palearktisk avses här Europa, Afrika norr om Sahara samt Asien med undantag av den sydöstligaste delen (Indien söder om Himalaya, länderna söder om Kina). Syftet med katalogen är att för alla taxa i regionen ge a) alla tillgängliga namn med korrekt stavning och publikationsdata, b) en komplett förteckning över referenser till originalbeskrivningar, och c) utbredningsuppgifter. Med detta hoppas man kunna skapa stabilitet i nomenklaturen och lägga en fast grund för fortsatta studier av biodiversitet inom området. Ett helhetsgrepp på den palearktiska skalbaggsfaunan har inte tagits sedan Winklers ”*Catalogus Coleopterorum regionis palaearcticae*” (1924-1932), så verket är efterlängtat!

Serien är planerad att utkomma i åtta band, utgivna med arton månaders mellanrum. Det första bandet omfattar underordningarna Archostemata, Myxophaga och Adephaga. De förstnämnda två grupperna är artfattiga – Archostemata saknas helt i norra Europa, medan Myxophaga endast representeras av familjen Sphaeriidae (med *Sphaerius acaroides* (Waltl) som enda nordeuropeiska art). Adephaga å andra sidan innehåller artrika och välkända familjer som Dytiscidae (dykare) och Carabidae (jordlöpare). Avsnittet om Dytiscidae har författats av vår egen världsspecialist Anders Nilsson, något som torde borge för en hög kvalitet på denna del av texten. I min granskning har jag därför med tillförsikt begränsat mig till jordlöparna, som upptar större delen av boken och är den enda av grupperna där jag känner mig någotsånär hemma.

Taxa ner till underfamiljenivå listas i systematisk ordning. I huvudsak följer man här standardverket av Lawrence & Newton (1995), men man har inte dragit sig för att införa förändringar där man ansett dem vara välgrundade. Lägre taxa listas alfabetiskt under res-

pektive högre nivå. Någon typografisk åtskillnad mellan arter och underarter görs inte, utan de olika underarterna listas på samma nivå och med samma typsnitt som arterna. Lite svåröverskådligt i mitt tycke. Registret omfattar alla taxa ner till undersläkte, och i de större släktena gäller det alltså verkligen att veta i vilket undersläkte en art hör hemma. Försöker man t.ex. hitta *Bembidion grapii* Gyll. eller *B. yukonum* Fall (båda välkända arter med holarctisk utbredning) så får man leta länge. Anledningen är att de inte förts till något av de välkända undersläktena, utan istället listats sist i släktet *Bembidion* under rubriken ”*Incertae sedis*”. Uppenbarligen har författaren inte varit säker på vilket undersläkte de skall tillhöra.

En viktig uppgift har varit att rensa in träsket av taxa beskrivna på underartnivå eller t.o.m. lägre. Taxa beskrivna på en nivå lägre än underart (”*morpha*”, ”*natio*” etc.), listas ej i katalogen, om de ej publicerats

före 1961. Inom släkten populära bland ”frimärkssamlare” (särskilt *Carabus*) grasserar dock alltjämt en vildvuxen flora av nybeskrivningar på underartsnivå, ofta av dubiöst biologiskt värde. Det nomenklatoriska regelverket ger ingen möjlighet att förhindra onödiga nybeskrivningar, men redaktörerna uttrycker en förhoppning om att det stora antalet namn listade som rena synonymer skall bidra till att minska intresset för sådan verksamhet.

Volymen är en sammanställning av bidrag från ett stort antal författare med skilda utgångspunkter i fråga om taxonomisk tradition, kunskapsläge och tillgång till litteratur. Här har redaktörerna haft en grannlaga uppgift att skapa en fungerande helhet. Dessutom är författarna ofta hemmahörande i en helt annan geografisk region än många av de arter han behandlar. Jag undrar om verkligen full samstämmighet mellan olika specialister har uppnåtts beträffande t.ex. tillämpandet av underartsbegreppet. Exempelvis har tribus *Patrobini* behandlats av en rysk specialist, som valt att synonymisera *Patrobis australis* Sahlb. med *P. septentrionis* Dej. – *P. australis* ges inte ens status som underart. Det framhålls redan i inledningen att respektive författare är ansvarig för faktainnehållet i sitt avsnitt och att någon omfattande ”peer review” inte har varit möjlig med hänsyn till det merarbete det skulle ha inneburit. I stället anges författarna till de olika grupperna med post- och mailadresser.

Arternas utbredning beskrivs med hjälp av förkortningar på tre nivåer. Den första nivån består av en uppdelning i tre områden: Europa, Nordafrika och Asien (E, N, A). Under vart och ett av dessa områden ges sedan uppgift om förekomst i länder eller ”subregioner” med tvåbokstavsförkortningar (DE för Danmark, SV för Sverige, o.s.v.). För de kinesiska provinserna används trebokstavsförkortningar. Den tredje nivån används för arter eller underarter med mycket begränsad utbredning. För en art med isolerad förekomst på Sicilien anges t.ex. den europeiska utbredningen som ”E: IT (Sicilia)”. Slutligen anges förekomst i geografiska regioner utanför Palearktis.

Minutiös korrekturläsning är naturligtvis A och O i ett referensarbete av den här kalibern. Att enstaka utbredningsuppgifter faller bort är ofrånkomligt; t.ex. uppges *Chlaenius nitidulus* Schrank ej från Sverige, och jag är säker på att den nitiska läsaren kan hitta andra småfel. Några större felaktigheter har jag dock inte kunnat finna, och texten ger på det hela taget ett mycket solitt och tillförlitligt intryck. Referenslistan upptar som nämnts endast arbeten som innehåller originalbeskrivningar. Det enorma antal källor (delvis opublicerade) som använts vid sammanställningen av utbredningsuppgifterna finns alltså ej angivna. Det är nu inte så mycket att förundras över, då referenslistan redan omfattar drygt 250 sidor. Det framhålls också att utbredningsuppgifterna på lands- eller provinsnivå inte är uttömmande, utan mer skalls ses som en utgångspunkt för fortsatt faunistiskt arbete.

Skall man verkligen invända mot något så är det att brister i layouten gör katalogen svåröverskådlig. När man söker efter en art i boken kan det krävas en hel del bläddrande, och man saknar genast ett sidhuvud där t.ex. familj, underfamilj, tribus och släkte angivits. En enkel åtgärd som hade gjort det oerhört mycket lättare att slå i boken! Utbredningsuppgifterna presenteras inte i tabellform, utan de geografiska områdesbeteckningarna uppräknas alfabetiskt under respektive högre kategori. Det sparar naturligtvis utrymme, men gör det samtidigt omöjligt att på ett enkelt sätt se vilken utbredning en art eller underart har. Vill man se vilka arter som förekommer i en viss geografisk region eller sammanställa det totala antalet i olika taxonomiska grupper region för region måste man göra arbetet manuellt, vilket p.g.a. bokens omfattning och organisation blir nästan ogörligt. Om arternas förekomst i de olika geografiska områdena presenterats i tabellform hade det naturligtvis varit enkelt att summera de olika kolumnerna, gruppvis och regionvis. Här känns det som att man inte utnyttjat dator-teknikens potential fullt ut.

Nu kan man invända att bokens format och pris hade sprängt alla ramar om man lagt upp den i tabellform, men det kunde man delvis undvika genom att offra en hel del ”onödig” geografisk upplösning. I Europa särredovisas var och en av de baltiska staterna, delrepublikerna i det forna Jugoslavien och de olika Beneluxländerna, och t.o.m. lilleputtländerna Andorra, Malta och Lichtenstein, medan man i Asien rör sig med gigantiska regioner som ”East Siberia”! Här kunde man gott undvara lite upplösning i Europa i utbyte mot en större överskådlighet. För arter med starkt begränsad utbredning — de enda fall där en högre upplösning är motiverad — ges ju redan noggranna utbredningsuppgifter.

Sammanfattningsvis: ett imponerande arbete, som lägger en fast och efterlängtd grund för skalbaggstaxonomi för lång tid framöver, och framför allt tjänar som en likriktare. Det är dock lite synd att denna enorma faktamängd inte presenteras på ett mer lättöverskådligt och lättanvänt sätt, och att en del av den sammanställda informationen p.g.a. brister i struktur och layout blivit svåråtkomlig. Kanske kan några av de ovannämnda bristerna rättas till i kommande band i serien.

Kan jag då rekommendera ett köp? Tja, det får nog bero på graden av intresse. För den genomsnittlige skalbaggsamlaren, som sällan samlar utanför Sveriges eller Europas gränser, skjuter nog denna jättekatalog lite över målet. Tids nog lär ju de nya slutsatserna komma till användning i vår svenska katalog. Vill man verkligen hålla sig ajour med skalbaggsystematiken så ger emellertid katalogen mycket innehåll för pengarna, och man kan bara önska redaktörerna lycka till i det fortsatta arbetet!

Håkan Ljungberg